

บทที่ 4

การปฏิบัติตามพันธกรณีเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ของประเทศไทยในการบังคับใช้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและวิชาชีพบัญชี ให้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและ
วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) และได้ผลักดันกฎหมายว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ พระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้รวมทั้งสิ้น 26 มูลฐานความผิด

ในบทนี้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการบังคับใช้ตามกฎหมายป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงินในการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่
รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศ
ไทย เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน

4.1 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

กฎหมายฟอกเงินถือกำเนิดมาจากความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งมีแนวความคิดที่จะ
ปราบปรามการกระทำความผิดและสิ่งจูงใจให้เกิดการกระทำความผิด แต่ในสภาพความเป็นจริง
อาชญากรมิได้กระทำความผิดในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่ได้กระทำความผิด
เชื่อมโยงกันในหลายประเทศและทวีความรุนแรงมากขึ้น นานาประเทศรวมถึงองค์กรระหว่าง
ประเทศจึงตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้และเป็นที่มาของการร่วมมือกันเพื่อหาแนวทาง
ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการลักลอบค้ายาเสพติดและมีปัญหาการฟอกเงิน
ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด แม้มีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ก็ยังไม่สามารถปราบปรามให้หมดสิ้นได้ เนื่องจากการดำเนินการกับ
ทรัพย์สินในคดียาเสพติดจะยึดโยงคดีอาญา หากคดีในส่วนอาญาฟ้องก็ไม่สามารถดำเนินการกับ

ทรัพย์สินได้ จึงเกิดช่องว่างกับการจัดการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยยังไม่สามารถเข้าเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านและลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งเป็นข้อบัญญัติสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าว

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญากรุงเวียน ค.ศ. 1988 และตรากฎหมายรองรับมาตรการต่าง ๆ ตามที่อนุสัญญากำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้หลายฐานความผิดเพื่อให้สอดคล้องกับ UN Model Law¹ และอนุสัญญาสหประชาชาติปัจจุบันประเทศไทยตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ขึ้น มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ส่งผลให้อาชญากรรมกระทำความผิดได้ยากลำบากมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยได้มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนี้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นบทบัญญัติที่สำคัญที่เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้จัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงที่มีบทบาทในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยอาศัยมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อตัดวงจรอาชญากรรมกระทำความผิดมูลฐานหรือสกัดกั้นการนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

¹ UN Model Law หมายถึง โครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Drug Control Programme: UNDCP) ที่ได้จัดทำแม่แบบกฎหมาย (Model Law) เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎหมายในประเทศของตนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสากลที่กำหนดในอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 โดยจัดทำต้นแบบกฎหมายดังกล่าวสำหรับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแตกต่างกัน คือ Model Law on Money Laundering, Confiscation and International Cooperation in Relation to Drugs สำหรับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) และ Model Money Laundering and Proceeds of Crime Bill สำหรับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)

การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา² ด้วยเหตุที่ต้องกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา เนื่องจากต้องการใช้เป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำการฟอกเงิน โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดความผิดฐานฟอกเงินให้ครอบคลุมไปถึงการโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ว่าเงินนั้นจะได้มาจากการกระทำผิดอาญาฐานใดก็ตาม เพียงผู้รับเงินรู้ว่าผู้ให้เงินไม่มีแหล่งที่มาของเงินที่แน่นอนและไม่สามารถอธิบายถึงแหล่งที่มาของเงินได้ย่อมมีเจตนาในการฟอกเงิน และช่วยให้องค์กรอาชญากรรมดำรงอยู่ต่อไปได้

โดยการกำหนดความรับผิดทางอาญาไว้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยเฉพาะนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสากลตามอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 ที่ระบุให้ประเทศสมาชิกกำหนดให้การกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงินเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายของแต่ละประเทศด้วย โดยกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ในกรณีบุคคลธรรมดาต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ³ กรณีนิติบุคคลกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ถึง 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴ ส่วนการกำหนดโทษทางแพ่ง มีการนำมาตรการริบทรัพย์สินมาใช้สำหรับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ทั้งนี้ ความผิดฐานฟอกเงินจะต้องเป็นการกระทำที่ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานตามที่กฎหมายฟอกเงินกำหนดไว้เท่านั้น

การรายงานธุรกรรมตามกฎหมายฟอกเงินยังได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้เกี่ยวข้องมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม เนื่องจากอาชญากรรมฟอกเงินมักใช้เทคนิควิธีการสลับซับซ้อน และอาศัยช่องโหว่ของธุรกิจที่ไม่มีการจดบันทึกหรือมีร่องรอยทางเอกสาร ทำให้การติดตามสืบสวนแสวงหาหลักฐานเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเงินต้องมีการรายงานการทำธุรกรรม และดำเนินมาตรการป้องกันการฟอกเงินประการอื่นด้วย เช่น กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่การรายงานธุรกรรมเงินสดตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมูลค่าสูงตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย การจัดให้ลูกค้าแสดงตนก่อนทำธุรกรรม การจัดให้ลูกค้าบันทึกการทำธุรกรรม การเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนของลูกค้าเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี และการให้

² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. มาตรา 5.

³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. มาตรา 60.

⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. มาตรา 61.

ความร่วมมือกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการเข้าถึงข้อมูลกรณีพบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งยังกำหนดองค์กรผู้รับผิดชอบที่จะทำให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีระบบและไปในทิศทางเดียวกัน เช่น กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นองค์กรในการวางแผนกำหนดนโยบายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยจะเป็นผู้เสนอออกมาตรการและกฎกระทรวงเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย รวมทั้งติดตามประเมินผล หรือกำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรมมีหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมและทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นได้ชั่วคราว หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม มาตรการที่จะช่วยให้สถาบันการเงินรับมือกับอาชญากรเหล่านี้ ก็คือการกำหนดแนวปฏิบัติให้สถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารมีหน้าที่บังคับให้ลูกค้าทำการแสดงตน (Customer Identification) เก็บรักษาข้อมูลของลูกค้า (Record Keeping) และให้รายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย (Reporting of Suspicious Transaction) เพื่อให้เกิดร่องรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือร่องรอยเพื่อตรวจสอบ (Audit Trail) ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่ใช้บังคับกฎหมายนั่นเอง

จากหลักข้างต้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 20⁵ จึงได้บัญญัติให้สถาบันการเงินรวมถึงผู้ประกอบการบางประเภทต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และมาตรา 13⁶ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดมาตรการเพื่อจัดอุปสรรคในการแสดงตนของคนพิการหรือทุพพลภาพด้วย เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว

⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13 เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

- (1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ
- (3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2) หรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

ดังนี้ เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็ นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2) หรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

จึงสรุปได้ว่า ประเภทของธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องจัดทำรายงานเสนอต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ ธุรกรรมเงินสด ให้รายงานเฉพาะธุรกรรมเงินสดจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไป ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง ให้รายงานเฉพาะทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ 5,000,000 บาทขึ้นไป และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติว่า “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายความว่า ธุรกรรมที่มีความซับซ้อน ผิดไปจากการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง⁷

ในเรื่องของธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ปัจจุบันไม่มีกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่กำหนดรายละเอียดไว้อย่างชัดเจน แต่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้พิจารณาแนวทาง และตัวอย่างบ่งชี้ต่าง ๆ ให้แก่สถาบันการเงิน ดังนี้ ธุรกรรมมีความซับซ้อน ผิดปกติ (Unusual or Unjustified Complexity) การทำธุรกรรมทั่วไปย่อมต้องการรูปแบบที่ง่าย สะดวกรวดเร็ว และเป็นที่ยอมรับในวงธุรกิจ แต่การฟอกเงินนั้นเป็นการกระทำที่ต้องการสร้างความสับสนให้แก่ผู้ติดตามตรวจสอบ จึงจงใจให้ธุรกรรมมีความซับซ้อนกว่าปกติทั่วไปเพื่อเบี่ยงเบนประเด็นสนใจ หรือสร้างความยากลำบากในการแกะร่องรอยของเงินหรือทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น นายเอ ผู้ค้ายาเสพติดเปิดบัญชีเงินฝากในนามของนายบี พี่ชาย จากนั้นนำเงินสดจำนวนมากฝากเข้าไปแล้วโอนเงินเข้าบัญชีของภรรยา จากนั้นโอนกลับมาเข้าบัญชีชื่อตนเองเป็นต้น

ธุรกรรมขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ (No Economic Justification) ตามหลักการประกอบธุรกิจนั้นย่อมหวังผลตอบแทนในรูปแบบกำไร แต่การอาชญากรรมการฟอกเงินนั้น

⁷ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

ต้องการทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่สกรปรกดูเหมือนเป็นเงินสะอาด จึงอาจเกิดกรณีสร้างฉากว่าธุรกิจขาดทุนหรือเห็นได้ชัดเจนว่าไม่มีใครคิดจะทำธุรกิจนั้น เพราะมองไม่เห็นช่องทางที่สามารถทำกำไรขึ้นมาตัวอย่างเช่น นายซี ข้าราชการระดับสูง ทูจริตในตำแหน่งหน้าที่โดยการเรียกรับสินบนนำเงินไปซื้อที่ดินที่มีราคาประเมินเพียงหนึ่งล้านบาท ในราคาเจ็ดล้านบาทซึ่งสูงกว่าราคาประเมินจำนวนมาก โดยสมรู้ร่วมคิดกับเจ้าของที่ดินซึ่งบุคคลทั่ว ๆ ไปไม่มีเหตุผลจะซื้อ เป็นต้น

การหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้มีการรายงานธุรกรรมตามกฎหมาย (Structuring or Avoiding the Reporting of Transactions) ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ต้องรายงานธุรกรรมบางประเภท เช่น ธุรกรรมเงินสดจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไป หรือธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมูลค่าตั้งแต่ 5,000,000 บาทขึ้นไป สำหรับผู้สุจริตส่วนใหญ่จะยอมรับและให้ความร่วมมือในการรายงานธุรกรรมและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แต่อาชญากรฟอกเงินนั้นต้องการปกปิดหลีกเลี่ยงการรายงานดังกล่าว ตัวอย่างเช่น นายดี นำเงินสดที่ได้จากการฉ้อโกงประชาชน จำนวน 3 ล้านบาท ไปฝากธนาคารโดยแบ่งยอดการฝากครั้งละ 1.5 ล้านบาท จำนวน 2 ครั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ธนาคารรายงานการทำธุรกรรมของตน เป็นต้น

บุคคลมีการกระทำที่น่าสงสัย หรือการกระทำที่ความผิดมูลฐานอื่น ๆ ในกรณีที่มีเหตุเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องรายงานไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในฐานะเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยทันที

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้มีคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยใช้อำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาเสพติด ถ้าผู้ถูกตรวจสอบไม่สามารถอ้างแหล่งที่มา หรือไม่สามารถแสดงหลักฐานการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยาเสพติด คณะกรรมการย่อมมีอำนาจสั่งให้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวนั้น ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มี 2 ประการคือ มาตรการแรกเป็นการลงโทษผู้สมคบ⁸ ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และมาตรการที่สอง เป็นการริบทรัพย์สิน⁹ ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดยาเสพติด โดยวิธีการริบทรัพย์สินเริ่มจากการสืบสวนจากแหล่งที่มาของความผิดไปสู่ตัวทรัพย์สิน

⁸ ผู้สมคบ หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันจะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง

⁹ การริบทรัพย์สิน หมายถึง การริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่ง เพราะทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งมีทรัพย์สินนั้น ๆ อยู่ต้องเสียของของตนไป ลักษณะของทรัพย์สินที่ศาลจะริบได้มี 3 ประเภท คือ ทรัพย์สินที่ต้องริบโดยเด็ดขาด

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติฉบับนี้ แม้ว่าจะไม่ได้บัญญัติมาตรการปราบปรามการฟอกเงินไว้โดยตรง แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือในการริบหรือยึดทรัพย์สินแก่ต่างประเทศที่ร้องขอความร่วมมือในเรื่องอาญา โดยผู้กระทำความผิดที่ได้รับทรัพย์สินมาจากการทำความผิดในต่างประเทศ และอาศัยประเทศไทยเป็นแหล่งในการฟอกเงิน ด้วยการนำทรัพย์สินดังกล่าวเข้ามาเปลี่ยนแปลงสภาพและถือครองทรัพย์สินที่ผ่านการฟอกแล้วในประเทศไทย เมื่อมีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศถึงที่สุดสำหรับทรัพย์สินของบุคคลนั้นซึ่งอยู่ในประเทศไทย หากมีคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ดำเนินการริบทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ศาลไทยอาจมีคำพิพากษาริบหรือยึดทรัพย์สินนั้นได้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการริบทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มาจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง ในกรณีที่มีพฤติการณ์ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดร้ายผิดปกติหรือมีการร้องเรียนดังกล่าว ภายหลังจากที่คณะกรรมการปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบในวงราชการได้สอบสวนว่าเป็นความจริงแล้วอันถือว่าเป็นการดำเนินการแก่ทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด แต่หลักการดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเท่านั้น เนื่องจากเป็นการริบทรัพย์สินโดยดำเนินการจากแหล่งที่มาจากความผิดซึ่งต้องมีพฤติการณ์หรือการร้องเรียนเสียก่อน จึงจะสามารถทำการสืบสวนสอบสวนในตัวทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น

ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญาทุกลักษณะไว้ ดังเช่น ฐานฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ และรับของโจรอันถือว่าเป็นมาตรการที่มีผลในการปราบปรามการฟอกเงินโดยทางอ้อมอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีหลักการเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา โดยจะต้องมีการดำเนินการแก่ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดใด ๆ เสียก่อน จึงจะสามารถก้าวล่วงมาร้องขอต่อศาล หรือให้อำนาจศาลในการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้น ๆ

ทรัพย์สินที่ต้องริบ เว้นแต่จะเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิด ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจศาลที่จะริบ

ดังนั้น แต่ละประเทศสมาชิกจึงไม่สามารถที่จะใช้มาตรการอย่างเดียวกันในการตอบโต้ภัยคุกคามเหล่านั้น ดังนั้น ข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินจึงกำหนดมาตรฐานสากลขึ้นมาเพื่อให้แต่ละประเทศสมาชิกสามารถนำไปใช้โดยการปรับให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เฉพาะของแต่ละประเทศสมาชิก

4.2 ผู้มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งผู้มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมได้อธิบายไว้ ดังนี้

4.2.1 สถาบันการเงิน

สถาบันการเงินเป็นแหล่งที่สำคัญของการฟอกเงินที่ผู้ประกอบการมักจะนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมาทำธุรกรรมต่อสถาบันการเงิน เพื่อแปรสภาพเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยพยายามนำเงินสกปรกมากลมกลืนกับเงินที่ถูกกฎหมาย ประกอบกับทั้งที่สถาบันการเงินเป็นภาคธุรกิจที่มีผลิตภัณฑ์และช่องทางการให้บริการทางการเงินที่เป็นนวัตกรรมใหม่อย่างหลากหลาย รวมทั้งมีสาขาอยู่เป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้กลายเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินของผู้กระทำความผิดได้มาก

โดย “สถาบันการเงิน” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเฉพาะบริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย สหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการซึ่งมีมูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไป และมีวัตถุประสงค์ดำเนินการเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ให้กู้ยืมเงิน เชื้อรับจ้างหรือรับจําหน่ายทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ โดยวิธีใด ๆ นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยกฎกระทรวงกำหนดให้นิติบุคคลเฉพาะกิจการตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ นิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ

เกี่ยวกับปัจจัยการชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
 บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบัน
 การเงิน บริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ นิติบุคคลที่ประกอบ
 ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจ
 สัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ผู้ประกอบธุรกิจระบบ
 การชำระเงินภายใต้การกำกับตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงิน ผู้ประกอบธุรกิจระบบ
 การชำระเงินภายใต้การกำกับตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงินแต่ไม่หมายความรวมถึง
 ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับ
 การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงต้อง
 มีมาตรการให้สถาบันการเงินดังกล่าวข้างต้นนี้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมทางการเงินที่ได้
 ทำผ่านสถาบันการเงินดังกล่าวต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อนำข้อมูล
 มาตรวจสอบและติดตามร่องรอยการทำธุรกรรมทางการเงินของผู้กระทำความผิด
 โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถาบันการเงิน
 มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมไว้ว่า หากมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงิน
 มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
 เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
 ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย
 ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือธุรกรรม
 ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือไม่ก็ตาม

จำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงาน
 ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีดังนี้ สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมต่อ
 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำหรับธุรกรรมที่มีจำนวนเงินสดตั้งแต่ 2,000,000
 ล้านบาทขึ้นไป เว้นแต่ธุรกรรมที่เป็นการ โอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งรวมถึง
 ธุรกรรมที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการ โอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้รายงาน
 เมื่อมีจำนวนเงินสดตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมต่อสำนักงาน
 ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำหรับธุรกรรมที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ 5,000,000 บาทขึ้นไป
 เว้นแต่ธุรกรรมที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการ โอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
 ให้รายงานเมื่อมีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ 700,000 บาทขึ้นไป สถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ได้รับ
 อนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุม

การแลกเปลี่ยนเงินต่อสำนักงาน เฉพาะธุรกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ให้รายงานเมื่อมีจำนวนเงินสดตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป

นอกจากนี้ หากปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมสถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ต้องรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบโดยไม่ชักช้า

ดังนั้น หากมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการฝากเงิน ถอนเงิน โอนเงิน เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าธุรกรรมดังกล่าวนั้นมีการใช้เงินสดเกินกว่าจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือเป็นการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือกรณีมีการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ไม่ว่าจะเป็ นธุรกรรมที่มีมูลค่าเท่าใดก็ตาม สถาบันการเงินต้องทำการรายงานการทำธุรกรรมที่กล่าวมาข้างต้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

หากเกิดกรณีที่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ในเบื้องต้นสถาบันการเงินอาจจะมีข้อมูลไม่แน่ชัดว่าธุรกรรมใดเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย จึงไม่ได้ทำการรายงานธุรกรรมนั้น ๆ ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ แต่ต่อมาในภายหลังมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมที่ได้กระทำไปแล้วนั้นเป็นธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงาน ถือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยดังนั้นสถาบันการเงินก็ต้องรีบรายงานโดยไม่ชักช้า

อย่างไรก็ดี เมื่อสถาบันการเงินได้รายงานการทำธุรกรรมไปแล้ว แต่ต่อมาปรากฏว่าข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ในการยืนยันข้อเท็จจริง เช่น มีข้อมูลเพิ่มเติมว่าเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน สถาบันการเงินก็ต้องรีบรายงานยืนยันโดยไม่ชักช้า และในทางตรงกันข้าม หากมีข้อมูลเพิ่มเติมว่ามีได้เป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน สถาบันการเงินก็ต้องรีบรายงานเพื่อยกเลิกข้อเท็จจริงที่ได้รายงานไปแล้วโดยไม่ชักช้าเช่นเดียวกัน

4.2.2 สำนักงานที่ดิน

อสังหาริมทรัพย์ เป็นภาคธุรกิจประเภทหนึ่งที่อาชญากรมักจะใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินเนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่มีราคาสูงและสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ในการโอนเปลี่ยนมือผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่ออำพรางปกปิดแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด ดังนั้นเมื่ออาชญากรจะทำการฟอกเงินผ่านช่องทางธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงต้องดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวต่อหน่วยงานราชการ และหน่วยงานราชการดังกล่าว คือ สำนักงานที่ดิน ไม่ว่าจะเป็ นสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดินสาขา สำนักงานที่ดินอำเภอ ทั้งนี้ สำนักงานที่ดินจึงเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง

ที่ถูกใช้เป็นแหล่งฟอกเงิน โดยการนำเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมมาเปลี่ยนสภาพเป็นที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์

ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ ให้สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดินสาขา สำนักงานที่ดินอำเภอ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อปรากฏว่ามีการขจรจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณีและมีลักษณะดังต่อไปนี้

เมื่อมีการชำระด้วยเงินสดเป็นจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาท หรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเมื่ออสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีมูลค่าตั้งแต่ 5,000,000 บาท หรือกว่านั้นขึ้นไป ยกเว้นเป็นการโอนในทางมรดกให้แก่ทายาทโดยธรรม และเมื่อมีการทำธุรกรรมเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดินสาขา สำนักงานที่ดินอำเภอ ยังมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วยเช่นกัน

4.2.3 ผู้ประกอบอาชีพที่มีใช้สถาบันการเงิน ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

นอกจากสถาบันการเงิน และสำนักงานที่ดินแล้ว ผู้กระทำความผิดยังหาช่องทางในธุรกิจอื่น ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแปรสภาพเงินที่ผิดกฎหมายให้กลายเป็นเงินชอบด้วยกฎหมาย อาชญากรรมจึงต้องหาช่องทางในการฟอกเงินเพื่อที่จะหลบเลี่ยงการถูกติดตามจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยใช้วิธีการฟอกเงินผ่านธุรกิจอื่น ๆ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงมีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพอื่นนอกจากสถาบันการเงินบางประเภทเป็นผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ดังนี้¹⁰

ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการให้คำแนะนำ หรือเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่มีใช้สถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซื้อรถยนต์ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่า

¹⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. มาตรา 16.

ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับ บัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ บัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาท ขึ้นไป

ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบ ธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อ ส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินต้องรายงาน การทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด มีจำนวนตั้งแต่ 500,000 บาท ขึ้นไป

ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศ กระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจ สถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจ ทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ที่มีใช้สถาบันการเงินซึ่งปรากฏผล จากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ 100,000 บาท ขึ้นไป

ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวนี้เป็นอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับการเงิน ที่ต้องใช้เงิน หมุนเวียนในการประกอบอาชีพจำนวนมาก จึงตกเป็นเป้าหมายของผู้ประกอบอาชญากรรมที่จะใช้ กลุ่มอาชีพดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินเพื่อแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่น เพื่อปกปิด แหล่งที่มาของเงิน ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงมี บทบัญญัติกำหนดให้กลุ่มอาชีพดังกล่าวเป็นผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน หากมีการทำธุรกรรมที่กฎหมายดังกล่าวนี้กำหนดไว้

นอกจากนี้ หากปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่ผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวได้ รายงานไปแล้ว ให้ผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวยังมีหน้าที่ต้องรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบโดยไม่ชักช้า

หากเกิดกรณีที่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยในเบื้องต้นผู้ประกอบการทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวอาจจะมีข้อมูลไม่แน่ชัดว่าธุรกรรมใดเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย จึงไม่ได้ทำการรายงานธุรกรรมนั้น ๆ ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ แต่ต่อมาในภายหลังมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมที่ได้กระทำไปแล้วนั้นเป็นธุรกรรมที่ผู้ประกอบการทั้ง 10 ประเภท ต้องรายงาน คือ เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ดังนี้ ผู้ประกอบการทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวก็จะต้องรีบรายงานโดยไม่ชักช้า เว้นแต่ผู้ประกอบการทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวจะเป็นผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเสียเอง

ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้กำหนดเกี่ยวกับการให้ลูกค้าของสถาบันการเงินแสดงตนไว้ ตามมาตรา 20 สถาบันการเงินจึงมีหน้าที่สำคัญในการจัดให้ลูกค้าได้แสดงตน (Customer Identification) เพื่อทราบว่าลูกค้าเป็นใคร อยู่ที่ใด และประกอบอาชีพอย่างไร รวมทั้งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ลูกค้าซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานดังต่อไปนี้ ชื่อและนามสกุล เลขประจำตัวประชาชน หรือเลขหนังสือเดินทางในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน หรือถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว วัน เดือน ปีเกิด เพศ สถานภาพ สัญชาติ หลักฐานสำคัญประจำตัวบุคคล ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หนังสือเดินทาง หรือเอกสารประจำตัวอื่นที่ออกให้โดยทางราชการ อาชีพ สถานที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์ สถานที่สะดวกในการติดต่อ และหมายเลขโทรศัพท์ รายชื่อผู้ทำธุรกรรม

สำหรับการแสดงตนของลูกค้าซึ่งเป็นนิติบุคคล ต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานดังต่อไปนี้ ชื่อนิติบุคคล เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร สถานที่ตั้ง และหมายเลขโทรศัพท์ ประเภทการประกอบการหนังสือรับรองข้อความในทะเบียนที่นายทะเบียนออกให้ไม่เกินหนึ่งเดือน ตราประทับของนิติบุคคล (ถ้ามี) บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

นอกจากนี้ สถาบันการเงินต้องตรวจสอบกิจการของลูกค้าเฉพาะที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมมีลักษณะซ้ำซ้อน ไม่มีกิจกรรมทางธุรกิจชัดเจน ไม่ปรากฏลูกค้าหรือธุรกิจที่น่าจะมีกำไรมาก เป็นต้น หรือกรณีที่ลูกค้าแลกเปลี่ยนเงินตราจำนวนบ่อย ๆ เปิดบัญชีใช้หลายสาขา โอนยักย้ายเงินเสมอ โอนเงินต่างประเทศเสมอ ๆ นำฝากเงินจำนวนมาก โดยอ้างว่าได้มาจากแหล่งซึ่งขาดความชัดเจน ชื่อหลักทรัพย์จำนวนมากโดยไม่ปรากฏวัตถุประสงค์ หรือกู้ยืมเงินจากต่างประเทศโดยไม่ปรากฏแหล่งที่มา เป็นต้น ทั้งนี้ สถาบันการเงินต้องพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินและจุดหมายปลายทางของเงินเหล่านั้น และมีหน้าที่รายงานให้ทราบ

ขณะที่การเก็บรักษาบันทึกการแสดงตน ได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตน และบันทึกข้อเท็จจริง เป็นเอกสารหลักฐานสำคัญที่แสดงความบริสุทธิ์ของการทำธุรกรรม

อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีคดีความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน เอกสารหลักฐานดังกล่าวก็จะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเฉพาะในการสืบสวน สอบสวน และการฟ้องคดีกฎหมาย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงกำหนดให้สถาบันการเงินต้องเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตน และบันทึกข้อเท็จจริงไว้เป็นเวลา 5 ปี ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 22 สถาบันการเงินต้องเก็บรักษารายละเอียดการแสดงผลของลูกค้าไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อใช้ประโยชน์ในกรณีที่การสืบสวนและดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน

4.3 ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและวิชาชีพบัญชีกับการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและวิชาชีพบัญชีเป็นผู้มีส่วนทำหน้าที่และบทบาทสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและวิชาชีพบัญชีจึงอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการฟอกเงินได้ เนื่องจากผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและวิชาชีพบัญชีเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและบัญชีซึ่งสามารถให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือกรณีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีจากการประกอบธุรกิจ ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่รายงานธุรกรรม

ในหัวข้อนี้จึงศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพทนายความและนักบัญชีกับการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

4.3.1 ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ เป็นงานส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญ เนื่องจากการดำเนินคดีในชั้นศาลมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และมีเอกสารจำนวนมาก ซึ่งบุคคลธรรมดาที่ไม่มีความรู้ความชำนาญย่อมไม่สามารถที่จะทำได้ จึงมีความจำเป็นต้องมีทนายความเพื่อเป็นตัวแทนของตนเองในการกระทำการแทน อีกทั้งทนายความยังสามารถทำหน้าที่อื่นได้อีกไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การรับรองเอกสาร การเขียนสัญญา จัดทำเอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย เป็นต้น

ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ขึ้น โดยกำหนดให้มีสภาทนายความ คณะกรรมการสภาทนายความ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดเรื่องของการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ และกำหนดมรรยาททนายความเพื่อควบคุมการทำหน้าที่การเป็นทนายความ และได้บัญญัติ “ทนายความ” หมายความว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจด

ทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ¹¹ และตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้อธิบายคำว่า ทนายความ หมายถึง ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความแก้ต่างคู่ความในเรื่อง อรรถคดี

จึงสรุปได้ว่า “ทนายความ” หมายถึง ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความแก้ต่างคู่ความ ในเรื่องอรรถคดี และต้องเป็นผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็น ทนายความ

การประกอบวิชาชีพทนายความ สามารถแบ่งออกเป็นสองลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่หนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในทางศาล (Litigation) ซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญของ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถทางกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ โดยแบ่งรายละเอียดของงานในทางศาลได้ ดังนี้ การให้คำปรึกษาคดีความทั่วไป และการเตรียมคดี ก่อนที่จะมีการดำเนินการทางศาล โดยทนายความอาจมีหน้าที่ต้องจัดเตรียมคดีในฐานะโจทก์หรือ จำเลยก็ได้ และจะต้องมีการจัดเรียงคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำขอ คำแถลงต่าง ๆ ตลอดจน การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อยื่นบัญชีระบุพยานเพื่อเสนอต่อศาล ทั้งยังทำหน้าที่ในการทำ หนังสือบอกกล่าวทวงถามหรือหนังสือเตือนต่าง ๆ โดยการทำหนังสือบอกกล่าวทวงถาม เป็นงาน ประเภทหนึ่งของทนายความที่ปฏิบัติกันมาก โดยหนังสือบอกกล่าวทวงถามจะเป็นการเตือนให้ ลูกหนี้ชำระหนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของการผิดสัญญา การทำละเมิด การขอให้ชำระหนี้ การบอกกล่าวให้ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามสัญญา การบอกเลิกสัญญา หากไม่ปฏิบัติตามก็จะดำเนินการ ตามกฎหมายถือเป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการเตรียมคดีก่อนขึ้นสู่ศาล

งานเกี่ยวกับการเรียบเรียงคำคู่ความ การร่างคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลงต่าง ๆ คำฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ แก้อฎีกา เป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดและความรอบคอบในทาง ด้านข้อเท็จจริงและความรู้ความสามารถในด้านกฎหมาย รวมถึงการว่าความในศาล ถือว่าเป็นการ ปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้วาทศิลป์และปฏิภาณไหวพริบเป็นสำคัญ เพื่อว่าต่างให้กับโจทก์หรือแก้ต่าง ให้กับจำเลย หรือบุคคลอื่นที่เข้ามาเป็นคู่ความในศาล การซักถาม การถามค้าน การถามติงพยาน และการแถลงการณ์ด้วยวาจา ซึ่งทักษะดังกล่าวขึ้นอยู่กับความสามารถและความเชี่ยวชาญของ ทนายความแต่ละคน

การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในลักษณะที่สอง กล่าวคือ งานด้านอื่น นอกเหนือจากในทางศาล ทนายความเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางด้านกฎหมายจึงเป็นที่ ต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐหรือเอกชนที่ต้องการผู้มีความรู้ความสามารถทางด้าน

¹¹ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528. มาตรา 4.

กฎหมายไว้คอยให้คำปรึกษาที่จำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน โดยการให้คำปรึกษาทางธุรกิจถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญของทนายความ ซึ่งแบ่งรายละเอียดงานของทนายความได้ ดังนี้ การเป็นที่ปรึกษากฎหมายโดยปกติมักเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการประกอบธุรกิจที่มีการลงทุนจากชาวต่างชาติ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีที่ปรึกษาทางกฎหมายไว้คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษาและช่วยหาทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน โดยในปัจจุบันการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการมีกิจการที่ต้องดูแลมากมายหรือนุคคลที่มีทรัพย์สินจำนวนมากมักจะจ้างทนายความให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สิน ด้วยเหตุที่ทนายความเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดี เมื่อเกิดปัญหาหรือความขัดข้องในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแล้วทนายความก็จะสามารถเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

นอกจากนี้ ทนายความยังสามารถเป็นผู้รับจัดตั้งและจดทะเบียนพาณิชย์ ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม มูลนิธิและนิติบุคคลอื่น ๆ ในการประกอบธุรกิจ โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญในการดำเนินการขอจดทะเบียนจัดตั้งองค์กรธุรกิจ จึงเป็นเหตุให้ต้องจ้างทนายความในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท รวมไปถึงการจดทะเบียนพาณิชย์ สมาคม มูลนิธิ การดำเนินการขอใบอนุญาตต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการ ตลอดจนการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ หรือ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในการประกอบธุรกิจบางประเภทที่จะต้องมีการขออนุญาต การประกอบกิจการต่อหน่วยงานราชการก่อน เช่น การขออนุญาตทำกิจการโรงงานต้องมีใบอนุญาตโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีทนายความเป็นผู้ดำเนินการขอใบอนุญาตดังกล่าว ทั้งยังรวมไปถึงการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ทั้งนี้ การวางแผนและการจัดการภาษีอากรในภาคธุรกิจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก หากไม่มีการวางแผนภาษีอากรอย่างดีแล้ว อาจส่งผลทำให้การประกอบธุรกิจดังกล่าวต้องเสียภาษีอากรเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการผู้ประกอบการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจ้างทนายความให้เป็นผู้วางแผนและการจัดการด้านภาษีอากรในการประกอบธุรกิจ โดยทนายความที่ทำหน้าที่ในการจัดการภาษีอากรต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาษีอากรเป็นอย่างดี รวมถึงการร่างสัญญา ทำสัญญา และนิติกรรมต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นงานที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากการประกอบธุรกิจต้องมีการติดต่อเจรจาเพื่อร่วมลงทุนทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจมีข้อตกลงต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ โดยส่วนใหญ่มักทำในรูปแบบของสัญญา จึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายและประสบการณ์ในการร่างสัญญาทางธุรกิจ ทนายความจึงมีหน้าที่ในการร่างเตรียม จัดทำสัญญาตลอดจนทำนิติกรรมต่าง ๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ ยังมีงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ทางกฎหมาย เช่น การรับรองลายมือชื่อ แปลความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ หรือโนตารีพับลิก เป็นต้น จึงเห็นได้ว่า ทัศนคติที่เป็นวิชาชีพอิสระที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอื่นแทบทุกวงการ ทุกสาขาอาชีพอย่างกว้างขวาง ดังนั้น โอกาสที่ทัศนคติจะเข้าไปมีส่วนในการทำธุรกรรม นิติกรรมสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน จึงเป็นไปได้ค่อนข้างสูง ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา

องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการทำหน้าที่ของทัศนคติ คือ “สภาทัศนคติ” โดยสภาทัศนคติ¹² จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติทัศนคติ พ.ศ. 2528 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทัศนคติ ทำหน้าที่ควบคุม มรรยาทของทัศนคติ ดำเนินการส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภา ทัศนคติ ดำเนินการส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาทัศนคติ ตลอดจนดำเนินการ ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย¹³

4.3.2 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ เนื่องจาก ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่จัดทำ วิเคราะห์และตีความสารสนเทศ บันทึกรายการทางการเงิน ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป รายงานผลให้กับคณะกรรมการขององค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย จัดให้มีการควบคุมภายใน รวมถึงการสร้างความเชื่อมั่นทางธุรกิจเพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการกำหนด กลยุทธ์ การวางแผน การตัดสินใจ และการควบคุมธุรกิจ เพื่อให้องค์กรดำเนินงานไปอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจึงเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญยิ่งต่อองค์กรทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน ซึ่งนักบัญชีจะเป็นผู้สนับสนุนให้ภารกิจส่วนงานต่าง ๆ ขององค์กรลุล่วง ตามเป้าหมาย โดยเฉพาะการเปิดกว้างของธุรกิจเพื่อก้าวไปสู่ธุรกิจไร้พรมแดน ไม่มีกำแพงภาษี เป็นเครื่องมือกีดขวางทางการค้าหรือทางธุรกิจระหว่างประเทศ การแข่งขันทางธุรกิจต้องอาศัย ความรู้ความสามารถจากคนในองค์กรกับทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่และเมื่อระบบเศรษฐกิจมีการ ขยายตัวมากขึ้น มีการติดต่อทำการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจก็จะมี ความซับซ้อนและพัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ทำให้ความต้องการใช้บริการด้านบัญชี ซึ่งเป็นแกนหลัก ในการสนับสนุนธุรกิจสูงตามไปด้วย ประกอบกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ก่อให้เกิดการขยายวิชาชีพบัญชีออกไปหลายด้าน ได้แก่ การทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การวางระบบบัญชี การบัญชีภาษีอากร การศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และ

¹² พระราชบัญญัติทัศนคติ พ.ศ.2528. มาตรา 6.

¹³ พระราชบัญญัติทัศนคติ พ.ศ.2528. มาตรา 7.

การบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนด ความต้องการบุคลากรด้านบัญชีจึงมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้งความหมายของการบัญชีตามพจนานุกรม¹⁴ หมายถึง สมุดหรือกระดาษที่จดรายการต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐาน

การบัญชีเป็นวิชาการและหน้าที่งานเกี่ยวกับการริเริ่มรายการและเหตุการณ์ทางการเงิน การตรวจสอบอนุมัติ การจดบันทึก การจัดหมวดหมู่ การเรียบเรียง การสรุปผลการวิเคราะห์ การตีความ และการนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นอย่างมีหลักเกณฑ์ตามความต้องการของฝ่ายบริหาร และการดำเนินงานของกิจการเพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย¹⁵

การบัญชีเป็นศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนกและทำสรุปผลข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ในรูปตัวผลงาน ขั้นสุดท้ายของการบัญชีก็คือการให้ข้อมูลทางการเงิน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่ายและผู้สนใจในกิจกรรมของกิจการ¹⁶

การสอบบัญชี หรือการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบเอกสารหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความถูกต้อง (ทำโดยผู้สอบบัญชีภายในหรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในกิจการ) การตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีภายในเกี่ยวกับด้านการปฏิบัติงานด้านการเงินและการบัญชีของกิจการ การตรวจสอบบัญชีและเอกสารหลักฐานโดยบุคคลภายนอก เช่น โดยหน่วยงานราชการ การตรวจสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ผู้สอบบัญชีภายนอก) เพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงิน โดยส่วนรวม การตรวจสอบเฉพาะเรื่อง¹⁷

ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ขึ้น โดยกำหนดให้มีสภาวิชาชีพบัญชี คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดเรื่องการรับขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพบัญชี ออกใบอนุญาต พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และกำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อควบคุมการทำหน้าที่การเป็น

¹⁴ ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด. หน้า 615.

¹⁵ เมธากุล เกียรติกะจาย และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2543). *ทฤษฎีการบัญชี*. กรุงเทพฯ: Text and Journal Publication Co., Ltd. หน้า 27.

¹⁶ สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2538). *ศัพท์บัญชี* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด, 2538). หน้า a-2.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า a-14.

นักบัญชี และได้บัญญัติ “ผู้ทำบัญชี” หมายความว่า ผู้ทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี¹⁸ และ “วิชาชีพบัญชี” หมายความว่า วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง¹⁹

โดยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะต้องใช้ความรู้ความสามารถทางบัญชีในการปฏิบัติหน้าที่ เริ่มตั้งแต่เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี โดยตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 บัญญัติให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน โดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้²⁰ และผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดมาตรา 7 (6) เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ และมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้²¹ ทั้งนี้ ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงานฐานะการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน²²

เมื่อผู้ทำบัญชีจัดทำบัญชีเรียบร้อยแล้ว ต้องให้ผู้สอบบัญชีที่ทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงิน ตรวจสอบการดำเนินการ และตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบ ซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ในปัจจุบันผู้สอบบัญชีมีอยู่ 2 ประเภท คือประเภทแรก ผู้สอบบัญชีภาษีอากรและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ซึ่งสามารถตรวจสอบและรับรองงบการเงินของบริษัทและห้างหุ้นส่วนในประเทศไทยได้ โดยมีคุณสมบัติและข้อจำกัดในการตรวจสอบและการรับรองที่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้สอบบัญชีภาษีอากร²³ (Tax Auditor: TA) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและรับรองบัญชีได้เฉพาะของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก (ซึ่งมีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมในรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีรวมไม่เกิน 30 ล้านบาท)

¹⁸ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547. มาตรา 4.

¹⁹ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547. มาตรา 4.

²⁰ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543. มาตรา 8.

²¹ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543. มาตรา 19.

²² พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543. มาตรา 20.

²³ กรมสรรพากร. (2562). *ความแตกต่างระหว่างผู้สอบบัญชีภาษีอากรและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: www.rd.go.th/publish/25631.0.html. [2562, 20 มิถุนายน]

โดยตรวจสอบหรือรับรองว่าบริษัทหรือนิติบุคคลมีการจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีหรือไม่ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

ประเภทที่สอง ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต²⁴ (Certified Public Accountants: CPA) คือผู้ที่สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงิน ตรวจสอบบัญชี รับรองงบการเงินและแสดงความเห็นไว้ในรายการ การสอบบัญชี และเนื่องจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีผลกระทบต่อสาธารณชน ดังนั้น จึงมีกฎหมายเข้ามากำกับดูแล โดยผู้สอบบัญชีจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไว้หลายประการ รวมถึงคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้สอบบัญชีต้องมีความเป็นอิสระตามกำหนดไว้ในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับ 19) เรื่อง จรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2543 เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือที่มีต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี

จึงเห็นได้ว่า การสอบบัญชี²⁵ คือ การเพิ่มระดับของความเชื่อมั่นของกลุ่มผู้ใช้งบการเงิน โดยการแสดงออกซึ่งความเห็นของผู้สอบบัญชีว่างบการเงินดังกล่าวได้จัดทำในส่วนที่เป็นสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานการทางการเงินที่ใช้บังคับ ในกรณีของแม่บทการรายงานที่มีวัตถุประสงค์ทั่ว ๆ ไปส่วนใหญ่ ความเห็นนั้นจะขึ้นอยู่กับทั้งสถานะทางการเงินที่ถูกแสดงอย่างเป็นทางการหรือการให้ความจริงและมุมมองที่เป็นธรรมสอดคล้องกับแม่บทการตรวจสอบบัญชีที่สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีและความต้องการทางจริยธรรมสามารถทำให้ผู้สอบบัญชีสร้างความคิดเห็นนั้น ซึ่งความหมายการสอบบัญชีดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำมากำหนดไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีของประเทศไทยโดยสภาวิชาชีพบัญชี โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป

องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการทำหน้าที่ของนักบัญชี คือ “สภาวิชาชีพบัญชี” โดยสภาวิชาชีพบัญชี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547²⁶ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษา การอบรม และการวิจัยเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี การส่งเสริมความสามัคคี ผดุงเกียรติของสมาชิก จัดสวัสดิการและสงเคราะห์สมาชิก การกำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี การกำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การรับขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพบัญชี การออกใบอนุญาต การพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การรับรองปริญญาหรือ

²⁴ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และ ศิลปพร ศรีจันทพร. (2549). *การสอบบัญชี*. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็นเพรส. หน้า 1-7.

²⁵ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2562). *มาตรฐานการสอบบัญชี*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.fap.or.th/st_auditing.php. [2562, 20 มิถุนายน]

²⁶ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547. มาตรา 6.

ประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การรับรองความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพบัญชี การรับรองหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการและการศึกษาต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การออกข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี การให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายและปัญหาของวิชาชีพบัญชี ตลอดจนดำเนินการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547

4.4 ข้อบกพร่องจากผลการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของประเทศไทย พ.ศ. 2560

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: AML/CFT) ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2540 โดยประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกก่อตั้งของกลุ่มต่อต้านการฟอกเงินภาคพื้นเอเชีย - แปซิฟิก (Asia/Pacific Group on Money Laundering: APG) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำการประเมินผลสำหรับความเสี่ยงจากการฟอกเงินในเครือข่ายของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (Financial Action Task Force: FATF) มีพันธกิจที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้าน AML/CFT หรือข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (FATF Recommendations) อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม – 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 APG ได้มา on site visit ที่ประเทศไทย ซึ่งเป็นการประเมินความเสี่ยงจากการฟอกเงินครบรอบ 10 ปี และมีการจัดทำรายงานที่เรียกว่า “Mutual Evaluation Report (MER) Thailand 2017” โดยใช้เกณฑ์การประเมินของมาตรฐานการวัดความเสี่ยงคือ “The Forty Recommendations และ 11 Immediate Outcomes” ซึ่งกำหนดโดยคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน ทั้งนี้ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานของประเทศไทยกับ APG คือ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) Anti-Money Laundering Office: AMLO ถือเป็นองค์กรที่เรียกว่า หน่วยข่าวกรองทางการเงิน Financial Intelligence Unit: FIU ในกลุ่มของ Egmont Group

ครั้งที่ผ่านมา คือ พ.ศ. 2550 ประเทศไทยถูกประเมินความเสี่ยงจากการฟอกเงิน โดย IMF ในรายงาน ที่เรียกว่า “Mutual Evaluation Report (MER) Thailand 2007” ในรายงานดังกล่าวส่งผล

ให้ประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ในช่วงที่ 4 คือ ความเสี่ยงปานกลาง ถึงสูง ในขณะที่ช่วงที่ 5 ความเสี่ยงสูงสุด ซึ่งทำให้ประเทศไทยถูกจัดกลุ่มอยู่ในระดับความเสี่ยงจากการฟอกเงินเหมือน รัสเซีย กัมพูชา ปานามา และไนจีเรีย

ภายหลังการประเมินเมื่อปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจาก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2553 – 2558 รวมทั้งการประเมินความเสี่ยงระดับชาติด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (National ML/FT Risk Assessment: NRA) ในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาระบบ AML/CFT ของประเทศไทยให้มีประสิทธิผลและสอดคล้องกับ มาตรฐานสากล โดยมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรการสำคัญ อาทิ การแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเพิ่มความผิดมูลฐานประเภทต่าง ๆ เพิ่มประเภทผู้มีหน้าที่รายงาน เพิ่มอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) และออกกฎกระทรวงเรื่องการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และ การออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

นับถึงปัจจุบัน พบว่าข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ประเมิน ความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากการแก้ไขพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 รวมทั้งการดำเนินมาตรการ AML/CFT ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ประกอบกับตามหลักการจัดทำประเมินความเสี่ยงตามมาตรฐานสากลด้าน AML/CFT กำหนดว่าประเทศต่าง ๆ ควรมีการทบทวนรายงานการประเมินความเสี่ยงอยู่เสมอเพื่อให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดมาตรการลดความเสี่ยง ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป²⁷

ข้อบกพร่องของไทย 13 ข้อ²⁸ ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนิน มาตรการทางการเงิน

²⁷ รายงานการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. โครงการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงิน แก่การก่อการร้ายของประเทศไทย. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. หน้า 5.

²⁸ มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ประเทศไทยรายงานการประเมิน APG ธันวาคม 2560. หน้า 15.

1) ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย ไม่ครอบคลุมถึงความผิดที่คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินกำหนด และไม่ได้ บัญญัติความผิดมูลฐานที่กระทำในต่างประเทศ

2) ประเทศไทยไม่มีกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการตรวจสอบเพื่อ ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (เกี่ยวกับกฎกระทรวงว่าด้วยการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (CDD)

3) ประเทศไทยไม่มีกฎหมายให้สถาบันการเงินเก็บรักษาข้อมูลการแสดงตนและ ข้อธุรกรรมของลูกค้าหรือหลักฐานอื่น ๆ เป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการ ดำเนินคดี

4) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยยังไม่ครอบคลุมถึง สถาบันการเงินตามที่คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินกำหนด

5) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยไม่ได้กำหนดให้ สถาบันการเงินและธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (DNFBPs) ต้องดำเนินการ รายงานการทำธุรกรรม อาทิ ทุนายความ นักบัญชี สำนักงานที่ปรึกษากฎหมายและบัญชี รวมทั้ง ไม่มีการประเมินความเสี่ยงเรื่องการฟอกเงินในส่วนของธุรกรรมที่ได้รับยกเว้นจากหน้าที่ในการ รายงาน

6) ความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามกฎหมายไทยยังไม่ครอบคลุม ถึงการสนับสนุนทางการเงินแก่การกระทำที่ระบุในอนุสัญญาตามภาคผนวกของอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย การที่ผู้ก่อการร้ายหรือ องค์กรก่อการร้ายที่ไม่ถูกขึ้นบัญชี การจัดหาหรือรวบรวมทรัพย์สินหรือจัดหาทรัพย์สิน โดยเจตนา ไม่สุจริตเพื่อให้ทรัพย์สินนั้นถูกใช้หรือ โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นจะถูกนำไปใช้โดยองค์กรก่อการร้ายหรือ ผู้ก่อการร้าย

7) ประเทศไทยไม่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าหน่วยงานใดรับผิดชอบการติดตามและ ควบคุมให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินปฏิบัติ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่มีมาตรการป้องกันมิให้อาชญากร เป็นผู้รับประโยชน์ของสถาบันการเงิน และไม่มีมาตรการติดตามหรือตรวจสอบการประกอบธุรกิจ เกี่ยวกับการโอนเงินที่ไม่มีการขอใบอนุญาตหรือจดทะเบียน

8) ต้องมีหน่วยข่าวกรองทางการเงิน (FIU) ทำหน้าที่เป็นศูนย์รับข้อมูล วิเคราะห์ และ ส่งต่อรายงานธุรกรรมต้องสงสัยและข้อมูลอื่น

9) ประเทศไทยต้องให้สัตยาบันอนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (อนุสัญญาปาเลโม) และอนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและอนุสัญญาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

10) การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย (Mutual Legal Assistance)

11) มาตรา 135/2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังไม่ครอบคลุมถึงการสนับสนุนทางการเงินแก่การกระทำความผิดภายใต้กรอบของอนุสัญญาเกี่ยวกับการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

12) การไม่มีมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและเงินทุนของผู้ก่อการร้ายหรือทรัพย์สินที่ใช้สนับสนุนการก่อการร้ายโดยไม่ชักช้า และไม่มีความหมายหรือวิธีการเฉพาะในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ก่อการร้ายที่ถูกขึ้นบัญชีโดยประเทศต่าง ๆ

13) ความผิดฐานการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาทำให้ประเทศไทยไม่สามารถให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

กรณีประเทศไทยที่มีข้อบกพร่องถึง 13 ข้อ จึงเป็นที่มาให้เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2555 คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินได้ประกาศเพิ่มรายชื่อประเทศไทยเข้าเป็น 1 ใน 5 ประเทศ ที่มีความบกพร่องทางยุทธศาสตร์และไม่มีควมคืบหน้าในการออกกฎหมายและกำหนดหลักเกณฑ์ต่อต้านการฟอกเงินและการให้การสนับสนุนการก่อการร้าย กลุ่มประเภทที่ 2: Dark Grey List ซึ่ง 5 ประเทศดังกล่าว ประกอบด้วย ปากีสถาน อินโดนีเซีย ไทย กานา และแทนซาเนีย

เหตุผลที่ประเทศไทยจะต้องมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินถึงแม้ว่าประเทศไทยไม่ได้เป็นสมาชิกโดยตรงของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน แต่เหตุผลที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามมาตรการของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน กล่าวคือ ประเทศส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกส่วนมากเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และอยู่ในประเทศ G20 เช่น สหภาพยุโรป (EU) สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งหากประเทศไทยไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินจะขาดความน่าเชื่อถือและเป็นข้อกีดกันทางการค้าและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non Tariff Barrier) และกลุ่มประเทศคู่ค้าซึ่งเป็นสมาชิกคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินอาจใช้เป็นมาตรการในการกีดกันทางการค้ากับประเทศไทย ในฐานะที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยผูกพันกับการค้าระหว่างประเทศ มูลค่า

การส่งออกและนำเข้าของประเทศไทยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 140 ของ GDP²⁹ และอาจจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการโอนเงินเข้าและออกจะได้รับผลกระทบ

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยได้กำหนดให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา 13 ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณีเพชรพลอย หรือทองคำ ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซื้อขายรถยนต์ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า เป็นต้น เป็นผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งผลทำให้ประเทศไทยจัดอยู่ในเกณฑ์ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เนื่องจากประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความและนักบัญชีเป็นผู้มีหน้าที่รายงานตามแนวทางของ FATF Recommendations ซึ่งผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวถือเป็นด่านแรกที่มีความสำคัญในการตรวจสอบลูกค้า และช่วยในการป้องกันการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเห็นได้จากรายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลปี พ.ศ. 2550 ผลการประเมินตามข้อแนะนำข้อที่ 22 และ 23 ประเทศไทยจึงอยู่ในเกณฑ์ไม่สอดคล้อง (Non-Compliant)

²⁹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2559). *สรุปรายงานการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของประเทศไทย พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.